

BLOGBUSTERS Anči Fabijanović, / 31 Kolovoz 2023

**Mladost, talent,
suradnja, kreativnost:
prilika za smijeh i
vedriji pogled u
budućnost**

PODIJELI:

SOS (Sasvim osobno stajalište) - Bilo je u Zagrebu tijekom ljetnih mjeseci, ali zapravo u svim gradovima i manjim mjestima diljem Lijepe naše, toliko manifestacija, priredbi, koncerta, predstavljanja knjiga, festivala, ma nema čega nije bilo ... da se na kraju moglo ovih dana pomisliti kako u Zagrebu npr. najmanje ima kazališta. E pa zašto i tko pokušava tu činjenicu mijenjati i mijenja je? Glumačka družina Histrion. Imaju oni iskustva, imaju puno „utakmica u nogama“, znaju da u ovim ljetnim mjesecima moraju i žele publici u Zagrebu, a to nisu samo stanovnici metropole nego i njezini gosti, ponuditi smijeh. U preradbi Goldonija, u komediji u kojoj Mirandolina postaje Krčmarica Purgerica - „koja izruguje narcizam“. A ne manjka nam ga, zar ne?

Ako se za trenutak vratimo na početak mora se priznati : postoje neke nove scene i pokušaji okupljanja nezavisnih umjetnika koji se još nisu profilirali. Jer zapravo je kazalište uvijek jedno mjesto koje okuplja glumce, redatelje, kostimografe, dramaturge, tonce, rekvizitere... – svu onu

„mašineriju“ koja je uhodana. Moguće je uvijek gostovanje/uključivanje nekoga sa strane, ali okosnica ostaje ista. Slično je već rekla intendantica zagrebačkog HNK-a Iva Hraste Sočo na predstavljanju nove, nadolazeće sezone: „Svima su vrata otvorena, ugledni gosti / umjetnici će ovdje uvijek imati mogućnost za rad, za djelovanje. Slično kažu u Gavelli (Družinu Histriion i Gavellu povezuje Ferenčina, jer u Purgerici glumia Gavlli je n česlu ekipe), koji još nemaju svoj prostor (potres je bio fatalan za njih), ali će zamjensku pozornicu ponuditi i drugima, ali pravim profesionalcima, a ne samo svome ansambl. Tako se promišljaju kazalište kompleksno i odgovorno i kao svojevrsno poslanje.

Važna je vertikala, važan je odnos prema riječi koja postaje govor kad dođe na daske koje život znače (o tome je u Noći kazališta govorio sjajno Siniša Popović) potrebna je da bi kazalište bilo institucija. U „malenim mjestima srca moga“, da parafraziram velikoga pjesnika, bilo je podsjećanja na takve pjesnike koji su kroz razne udruge na kazališni način ostavili zahvalnoj publici prave bisere od riječi, jer glumci su redovno svjesni svoje terapijske uloge. Tako su i s crvenim nosevima nastupali u bolnicama s veselim pjesmicama i doskočicama, često naravno improvizacijama, da bi bolesnim mališanima razvedrili dane (a to je neprocjenjivo dobro djelo!), bilo je i prizora iz prošlosti, kao npr. bitaka koje ostaju u kolektivom pamćenju. Na žalost naša je povijest bremenita sukobima, ali ne treba to sve ni nabrajati. Tu je onda Alka na prvom mjestu sa svojim dignitetom, kliške priredbe su sve poznatije i posjećenije ... Što nam je zaključiti? Turizam je to u kazališnu ruhu „zamotan“, ali i ponos naših ljudi jer imaju što pokazati, čime se dičiti. To bez daljega valja nam iskoristiti za dokazati koliko dugo trajemo, koliko dugo gradimo, koliko dugo branimo svoje ... Posjetitelji svih (ili barem mnogih) tih manifestacija zasigurno su bili zadovoljni.

Goldonijeva Mirandolina dobila zagrebačko „ruhu“

No, vratimo se kazalištu i osnovnoj temi: eto nas opet kod Histriiona i Opatovine koja je njihova ljetna pozornica. Rekosmo: ponudili su smijeh i to ne bilo koji nego onaj i onakav koji nastaje na osnovu poznatog djela a rezultat je u našem, prepoznatljivom, zagrebačkome „ruhu“.

Tumačenje histrionske visokopozicioniranje pučke ali zanatski visoke putanje (iako, da nam netko ne bi zamjerio – poznato je da grupa ima i svoje protivnike – za mnoge su i repertoarno i politički i organizaciono i umjetnički upitni (iako, prema mom mišljenju – nepravedno)... ma tko bi sve nabrojio – uvijek na neki način podcijenjeni. Nije neki dan bez razloga Zlatko Vitez dao (poznavajući ga znam da se nije sam nametnuo, nego su ga tražili, veliki intervju jednim našim dnevnim novinama. Bavio se on i politikom, kao što se i politika bavila njime, ali što je teatar bez politike? Pa i po svom angažmanu u Saboru, u komunikaciji s važnim kreatorima Hrvatske kakvu danas imamo ima, o ustroju i radu HRT-a i on prava o mnogima progovoriti. Pa i o Dinamu naravno ... Ali, i da je samo kazališni čovjek (a znamo da je uz to i sjajan glumac) ima na to pravo. Sjetimo se samo Molierea, Dostojevskog, Držića uostalom, Shakespearea (a baš on je često bio u dvostrukoj ulozi i redatelja i glumca – da ostale ne nabrajamo), pa zašto ne bi i Vitez – tako znakovitoga prezimena?

Tu dolazimo do toga da mali narodi mogu imati velike vizionare. Jer nije lagani put prešao Zlatko Vitez – možemo i smijemo biti patetični – kroz Scile i Haridbe. Konačno dobivanje odgovarajućeg prostora, realizacija festivala posvećenog dragom im glumcu itsl. Sve je to iziskivalo puno truda, upornosti, sposobnosti, snage. On je to, znamo i zdravljem platio, imao

je podosta operacija, ali – uspio je. I ovoga ljeta ponovno ponudio smijeh Zagrebu – kako i priliči.

Poletna mladost i već stečeno iskustvo – dobitna kombinacija

Što nudi Mirandolina na novi način i uz novo čitanje? Mlada glumica iz Varaždinskog HNK Dea Presečki na Opatovini tumači glavni lik Krčmarice Purgerice, a Vitez je priliku dao sve redom mladim glumcima, zajedno s redateljem Ferenčinom, naravno. I sigurno u suradnji s cijjenjenom dramaturginjom Petrom Mrduljaš, koju vrijedi citirati (jer je hvale da je „gotovo pa napisala nobvi teskt“) : - Carlo Goldoni je sredinom 18. stoljeća napisao komediju „Gostioničarka Mirandolina“ u kojoj je odbacio tada već istrošene konvencije komedije *dell'arte* i na pozornicu izveo likove kakvi su se susretali na mletačkim kanalima, salonima i gostionicama. Venecijanka Mirandolina točno 270 godina nakon praizvedbe na histrionsku pozornicu stupa kao Barica, krčmarica-Purgerica, naša suvremenica. Barica je središte svojega maloga svemira, art caffèa „Kod Purgerice“ smještenog u povijesnoj Prišlinovoj kuli na Opatovini, oko koje kao sateliti obigravaju muškarci privučeni neodoljivom gravitacijskom silom njezina šarma i ljepote, a Barica u toj igri uživa jednako kao i njezini udvarači.

Isti porivi koji su Goldonijeve likove pokretali u Mlecima 18. stoljeća, pokreću ih i u Zagrebu 21. stoljeća: političari nastupaju za govornicama, umjetnici na otvorenjima, a gotovo svi ostali u virtualnom cirkusu društvenih mreža. Na tom sajmu taštine nitko nije čist, a „Krčmarica Purgerica“ navodi nas sve da se zamislimo nad tom igrom i nasmijemo se apsurdima našega vremena. – znakovite su riječi Petre Mrduljaš.

Evo što je redatelj Dražen Ferenčina rekao o zadatku Petre Mrduljaš kojeg je, poznavajući je, sama nametnula: „Gostioničarku Mirandolinu“ Goldoni je napisao sredinom 18. stoljeća i još uvijek se često izvodi. Samo u Hrvatskoj do kraja godine će biti **tri premijere**, najprije naša, histrionska, potom na Splitskom ljetu i u Požegi. Fabula je u našoj varijanti Goldonijeva, no Petra je napisala gotovo pa novo, autorsko djelo i smjestila ga u suvremeni Zagreb.“- naveo je Ferenčina.

Što dokazuju ove tri premijere istoga djela iste godine? Prvo nesposobnost dogovaranja između nekih kazališta i autora, ali drugo: potrebu za smijehom, možda pomalo gorkim zapravo (kad se dublje uđe u sadržaj), ipak svrhovitim i ljetkovitim. Dobro je uroniti u teške probleme svakodnevice, preispitati sebe kroz drame poput „Ciganina...“ ili „Črne mati...“ ili ..., da se vratimo talijanskom govornom području Elene Ferrante i tešku sudbinu sicilijanskih žena u „Genijalnoj prijateljici“, ali to i umara, to zabrinjava. A dosta nam jer, ruku na srce, problema oko nas koji pritišću, pa nam je „ispušni ventil - potreba. Evo, ako se „skoči“ na dugu vrst umjetničkog izraza – balet „Orašar“ uvijek je apsolutni hit, uvijek se traži karta više – jer spoj priče i baleta i predivne glazbe, ali i optimizma, a sve to zajedno daje neprocjenjiv doživljaj koji traje za cijeli život.

Valja reći samo kako se eto Goldonijeva Mirandolina na razne načine može vidjeti ove jeseni u Požegi ali i u Splitu (premijerno je prikazana na Splitskom ljetu.) To je bila nešto klasičnija

izvedba od zagrebačke, ali isto tako dobro prihvaćena. Ona je predviđena za unutarnji prostor, pa će se nastaviti prikazivati.

Ipak ima suradnje, povezivanja i razmjene predstava

Nego, kad je o suradnji riječ vrijeme je za pohvaliti sve hrvatske nacionalne kuće – sva HNK kazališta razmjenjivat će predstave (iako je sve to još na nivou najave, a realizaciju čekamo), tako da će zapravo cijela Hrvatska biti „pokrivena“ i gledatelji neće biti prisiljeni putovati za vidjeti neku dobru predstavu – nego će ona doći k njima. Sjajno! U tom je kontekstu zanimljivo da glavna glumica u Krčmarici Purgerici Dea Presečki nastupa ove jeseni u novoj premijeri svoga matičnoga varaždinskoga HNK: riječ je o kazališnoj adaptaciji nove knjige Kristijana Novaka čija su djela ranije spomenuta. To, iako sumnjamo da će biti puno smijeha (pознаvajući teme koje autor obrađuje) svakako čekamo s nestrpljenjem. I svjedoči o brzini „pretakanja“ jedne književne forme u drugu i o dobrom osjećaju za odabir – jer je on nezaobilazni pisac u ovo naše vrijeme. A Dea će ponovno moći pokazati svoj talent.

Još poneka riječ o njoj, Dei Presečki, pa i uz rizik da nas netko optuži za propagandu – neka - s razlogom je: Rođena je u Zagrebu 1997. godine. Na ADU je diplomirala 2021. godine, u kazalištu je debitirala na četvrtoj godini akademije i to na DLJI. Članica ansambla HNK u Varaždinu postala je 2022. godine, a i prije toga je glumila u Varaždinu u uspješnoj predstavi „Matijaš grabancijaš dijak“ za koju je i dobila Nagradu hrvatskog glumišta. Uz tu, osvojila je još nekoliko važnih nagrada (Marul, nagrada „Nada Subotić“ i druge). Sinkronizira animirane filmove, vodi glumačke radionice za djecu i mlade te radi kao asistentica na katedri scenskog pokreta na ADU u Zagrebu. Sjajno, zar ne?

I u zagrebačkom HNK-u predstava o sreći koja je pomirenje sa sobom

Pripremajući ovaj tekst evo silom prilika nametnula se opet kazališna tema vezana uz skorbu budućnost i opet uz sreću. Naime, ravnateljica Drame zagrebačkog HNK Nenni Delmestre najavila je početak sezone predstavom Zbilja, eksperimentom s dvoje glumaca, Ninom Viočić i Livijom Badurinom, zatim predstavu Nestajanje Tomislava Zajca u režiji Dore Ruždjak Podolski. Ali i Shakespeareov predstavu Mjera za mjeru u režiji Ivana Plazibata. No, sad dolazimo do sreće, jer kaže Nenni:

„Postavit ćemo i iznimno uspješan suvremeni tekst, smješten u 18. stoljeće, Nebeski svod, engleske autorice Lucy Kirkwood, koji će režirati Marina Pejnović. Pustolov pred vratima Milana Begovića redateljice Helene Petković govorit će o vremenu koje nam nameće prefabriciranu sreću, a pitanja o sreći kao pomirenju sa sobom, svojim najbližima, svojim željama i snovima pronašli smo i u knjigama Fafarikul i Novi kraj autorice Đurđice Čilić. Iz pregršta ovih malih, toplih priča dramaturginja Mirna Rustemović i redatelj Ivan Planinić napravit će predložak za predstavu s Darijom Lorenci Flatz“ – naglašava ravnateljica Drame HNK u Zagrebu Nenni Delmestre. Zanimljiv stav o prefabriciranoj sreći i sreći kao pomirenju sa sobom, zar ne?

Opatovina oplemenjuje

Otvoreni prostor Opatovine zaslužuje još poneku riječ za kraj: taj izlazak na otvoreno traje od antičkih dana i predivnih antičkih kazališta (i grčkih i rimskih) zadivljujuće akustike, nastavio se i kasnije i traje do danas. Zato svaka čast još jednom Vitezu i njegovoj ekipi, a to zagrebačka publika zna cijeniti i nagraditi – posjetom i pljeskom.

Analizirajmo još malo Krčmaricu Purgericu, jer smo počeli sa smijehom i valja njime i završiti. Zašto se stalno vraćati na humor i na smijeh? Opet valja spomenuti Držića i njegovo legendarno „stav'te pamet na komediju“ koji odjekuju stalno a ne samo za trajanja DLJI. Jer su nam potrebni – kao što kazalište oplemenjuje dušu tako baš smijeh otvara zatvorene pore naših misli i srdaca, naše dileme, naše strepnje – pa da se opustimo, okrenemo budućnosti bez straha, sigurni da talenta imamo, da su mladi glumci tu pokraj nas željni nastupa (a svi potiču uglavnom iz riznice zvane ADU!) , da sve to može donijeti jedino napredak i vedriji pogled u budućnost. I samo za kraj: kao što je najteže zadovoljiti mladu publiku (onu predškolsku, isto je tako teže nasmijati nego rasplakati odraslu publiku). To glumci nikad ne zaboravljaju. I od toga strepe, možda čak imaju tremu. Ali i tome teže. Jer im je to izazov Bez straha i dilema. Jer nama i sebi ga daruju – taj toliko potrebni smijeh !

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova, tema je Umjetnost u potrazi za tumačima i publikom, a vrijedi i obrnuto (Poticanje Kvalitetnog novinarstva 2023.)